

Turun HAO 12.5.2010 nro 10/0409/2

Tapauksessa lapsen vanhemmat hakivat tyttarelleen vammaispalvelulain ja kehitysvammalain nojalla henkilökohtaista apua ratsastus-, uinti- ja ystäväkahviläynteihin, kylässä käymiseen, ulkoiluun sekä muuhun asioimiseen 36–52 tuntia kuukaudessa.

Henkilöllä oli diagnosoitu spastinen cp-vammaoireyhtymä, keskivaikea älyllinen kehitysvammaisuus, epilepsia, molempien silmien heikkonäköisyys, määrittämätön niveltulehdus ja määrittämätön luukato. Henkilö liikkui lisävarustelulla manuaalipyörätuolilla pääasiassa toisen henkilön auttamana. Henkilöllä oli lisäksi käytössään erityyppistä kuvakommunikointimateriaalia. Henkilöllä oli edunvalvojana hänen isänsä ja hän asui autetussa asuntolassa.

Viranhaltija hylkäsi hakemuksen katsoen, että henkilö sinänsä täytti vaikeavammaisuuden kriteerit, mutta hänellä ei ollut voimavaroja määrittellä avun sisältöä tai toteutustapaa. Viranhaltijan päätöksen mukaan ulkopuolinen apu oli verrattavissa hoitoon, hoivaan ja valvontaan, eikä se olisi lainhengen mukaista vaikeavammaisten itsenäistä elämää mahdollistavaa apua.

Viranhaltija oli erikseen myöntänyt vammaispalvelulain 8 §:n tarkoittamana muuna tarpeellisenä palveluna ne kustannukset, jotka aiheutuivat asiakkaan välttämättömästä avustamisesta uintiharrastuksessa kolme kertaa kuukaudessa.

Tapauksessa vaikeavammaisen henkilön edunvalvojana toimi hänen isänsä. Valituksessaan henkilön edunvalvoja totesi, että yleinen käytäntö ja tulkinta on, että edunvalvojan tehtäviin kuuluu päämiehensä edustaminen ja näkemysten esiintuominen myös hoidollisissa kysymyksissä. Edunvalvojan näkemysten tulee voida korvata tämän tyyppisissä asioissa päämiehen puuttuva ilmaisukyky.

Valituksessa todettiin, että vaikeavammaisen henkilö osasi ilmaista tahtonsa. Vaikka hänellä oli puutteita ilmaisukyvyssä ja tahdonmuodostuksessa, ei avustustilanteissa ollut kysymys hoivasta, hoidosta tai valvonnasta. Vaatimus itsenäisestä ilmaisusta ehtona henkilökohtaiselle avustajalle oli valituksen mukaan kohtuuton. Valituksessa katsottiin edelleen, että kun edunvalvoja voi ja hänen pitääkin korvata päämiehensä ilmaisukyvyssä olevat puutteet, henkilökohtaisen avustajan myöntämisen edellytykset tulee ratkaista yksilöllisen avuntarpeen ja elämäntilanteen nojalla.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus kumosi lautakunnan päätöksen ja palautti asian lautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi henkilökohtaisen avun järjestämistavan tai -tapojen päättämistä varten.

Hallinto-oikeus katsoi, että henkilöllä oli voimaroja siihen, että hän kykeni määrittelemään ja ilmaisemaan tarvitsemansa henkilökohtaisen avun sisällön. Henkilölle oli myönnettävä henkilökohtaista apua harrastuksiin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämiseen 10 tuntia kuukaudessa.

Henkilökohtaisen avun yksilöllinen luonne edellyttää, että vaikeavammaiselle henkilöllä on voimavaroja määrittellä sekä avun sisältö että toteutustavat. Hänen on kyettävä ottamaan kantaa avuntarpeisiinsa ja niihin vastaamisen tapoihin. Vaikeavammaisen henkilön kuulemisessa voidaan tarvittaessa käyttää esim. tulkitsemissä sekä kommunikaation apuvälineitä ja -menetelmiä. Myös omaisten ja läheisten asiantuntemukseen voidaan tukeutua, mutta avuntarpeen määrittely ei tule täysin perustua toisen henkilön esittämiin näkemyksiin.

Henkilön oman mielipiteen ja toivomusten ilmaisu perustui pitkälti yhden sanan tai kuvan vastauksiin, kun häntä siihen erityisesti kehoitettiin. Henkilö ei pystynyt suunnitelmapalaverissa kommentoimaan itseään koskevia asioita. Autetun asuntolan esimiehen antaman selvityksen mukaan henkilö kommunikoi muutaman sanan lauseille, esim. ”Minä haluan omaan huoneeseen”. Henkilön puhe oli epäselvää, mutta hän ymmärsi muiden puhetta. Kesään 2009 ajoittuneen sairaalahoidon jälkeen hänen toiminnoissaan oli tapahtunut taantumaa.

Sairaanhoitopiirin kuntoutustyöryhmän raportin mukaan hän ymmärsi puhetta enemmän kuin mitä pystyi itse ilmaisemaan. CP-vammaisuuteen liittyvän dysartrian vuoksi puhe oli epäselvää siihen tottumattomalle. Puhe oli myös hidasta ja niukkaa ja hän käytti kuvakommunikaatiota tukena. Hän tarvitsi raportin mukaan lähi-ihmisten tuen saadakseen mielipiteensä esille ja tulkkia asioimistilanteessa vieraampien henkilöiden kanssa.

Hallinto-oikeus katsoi, että asiassa saadun selvityksen perusteella henkilö kykeni määrittelemään ja ilmaisemaan tarvitsemansa henkilökohtaisen avun sisällön ja sen toteutustavat itse sanomalla ja läheistensä avulla. Lisäksi hänen tahtoaan oli mahdollista selvittää tulkitsemisen ja kommunikaation apuvälineiden avulla.

Henkilön avuntarpeen ei voitu katsoa perustuvan pääosin hoivaan, hoitoon ja valvontaan. Tähän näkemykseen vaikutti henkilön yksilölliset olosuhteet – erityisesti sosiaalisen vuorovaikutuksen tarve- ja se, että hän oli aikaisemminkin harrastanut samoja asioita ja käynyt samoissa paikoissa kuin mihin henkilökohtaista apua oli haettu.